

KOMMUNERS ARBETE MOT HEMLÖSHET

KTHSTORSDAGSSEMINARIUM 2021-05 27

ANNA GRANATH HANSSON, INSTITUTIONEN FÖR FASTIGHETER OCH BYGGANDE

Behovet av att förstå denna grundläggande skillnad mellan länderna...

INSTITUTIONELLA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BYGGANDE AV ÅTKOMLIGA BOSTÄDER I SV & TY

TYSKLAND SOCIAL HOUSING

Social housing är i grunden olika typer av **finansierings- och fördelningssystem**.

Dessa system tillhandahåller bostäder på längre sikt till hushåll med begränsade finansiella resurser genom subventioner och ett fördelningssystem (Granath Hansson och Lundgren, 2018).

SVERIGE INGEN SOCIAL HOUSING

Sverige har en generell bostadspolitik med vissa korrigerande instrument:, t.ex. bostadsbidrag, förturer i bostadskön och sociala kontrakt.

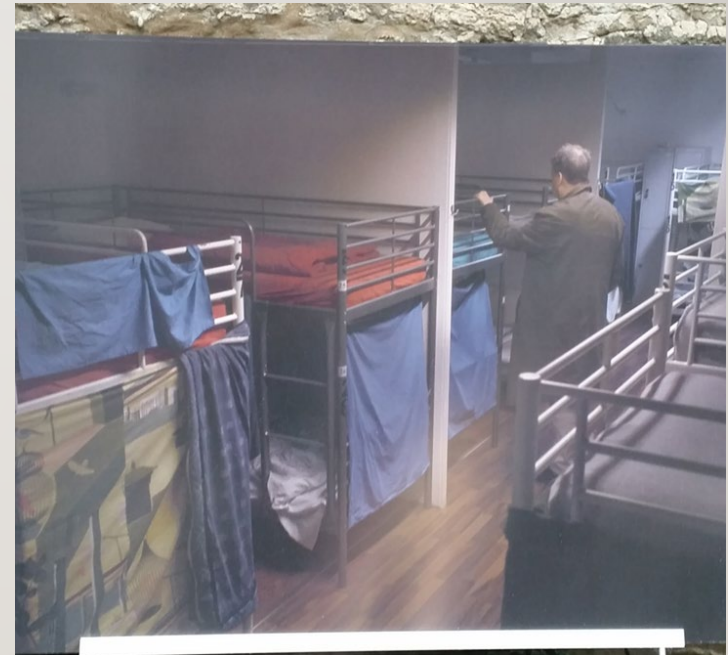
Social housing talas om som en residual lösning enbart riktad till utsatta.

... väckte en nyfikenhet kring hur detta löses i Sverige inom ramen för den generella bostadspolitik.

STUDIEN

- Sex kommuner: Göteborg, Lidingö, Norrköping, Jönköping, Filipstad och Säter
- Intervju- och dokumentstudie oktober 2019- februari 2020
- Frågeställningar:
 - Kommunernas tolkning av sitt ansvar
 - Målgrupper
 - Utbud och behov av bostadssociala lösningar
 - (Långsiktiga strategier)

Fotografiska museets utställning
”Tak över huvudet – bostadskrisens ansikte”

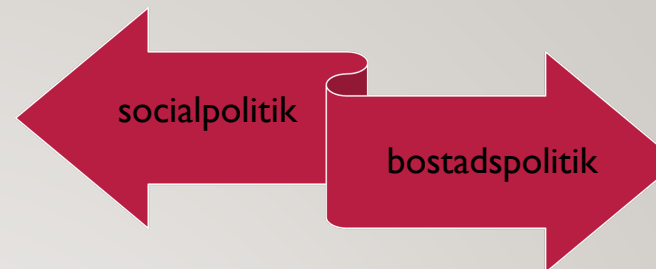
HEMLÖSHETEN I SVERIGE

- 33 000 vuxna (Socialstyrelsen 2017), osäker siffra, inkluderar ej barn
- Ingen nationell hemlöshetsstrategi
- Olika policy i olika kommuner
- Få lever på gatan
- Hälften lever i bostäder som kommunerna ordnat = kommunerna en av Sveriges största hyresvärdar
- Bosättningslagen

Socialstyrelsen definierar en hemlös som en vuxen som

- 1) sover ute eller på härbärke,
- 2) snart kommer ut från sjukhus eller fängelse men inte har en bostad,
- 3) bor i ett av kommunen ordnat boende med eller utan socialt stöd, eller
- 4) bor temporärt under osäkra förhållanden hos privatpersoner och har varit i kontakt med socialtjänsten eller en hjälporganisation angående boendet.

MÅLGRUPPERNA

- De som vänder sig till socialförvaltningen för att få hjälp med sin boendesituation (SoL). Även BoL.
- Nya begrepp i vissa kommuner:
 - Socialt hemlösa
 - Strukturellt hemlösa
- Antingen bistånd till boende eller tillfälligt tak över huvudet och boendecoaching.

Målgrupper i de sex kommunerna

- Personer med missbruk
- Personer med psykosocial ohälsa
- Personer som utsatts för våld (i vissa fall)
- Ensamma ungdomar/ensamkommande
- Nyanländ enligt Bosättningslagen
- Strukturellt hemlösa (i vissa kommuner)

UTBUD OCH BEHOV AV BOSTADSSOCIALA LÖSNINGAR

	Special-bolag	Allmän-nytta	Privata
Göteborg	X	X	X
Lidingö	X		X
Norrköping	X	X	X
Jönköping	X	X	X
Filipstad		X	X
Säter		X	

- Den reguljära bostadsmarknadens funktion och behovens storlek avgörande
- Behov > utbud (exkl. Filipstad, ~Säter)
- Allmännytta och kommunala bolag centrala
- Ökande samarbete med privata
- Nyproduktionens andel minskar?
- Stort tryck på senare år > Ökande antal lägenheter > Smalmande uppdrag = mindre behov?

VÄGAR TILL DEN PERMANENTA BOSTADSMARKNADEN

Så som systemet är tänkt att fungera, förutsätter bistånd till boende

DIREKT ACCESS TILL DEN REGULJÄRA BOSTADSMARKNADEN

- Används i fyra kommuner
- Förturer vid bostadskö
- Förstahandskontrakt direkt

SOCIALA ÖVERGÅNGSKONTRAKT

- Används i fem av kommunerna
- Kommunen står som mellanhand under en provotid (ofta 6 månader till två år)
- Hyresbetalningar och skötsel av lägenheten utan större anmärkningar
- Hushållet tar över lägenheten med förstahandskontrakt

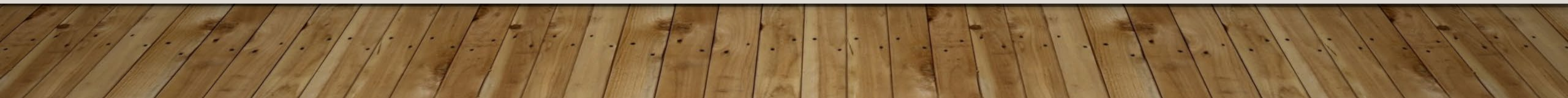
TILLFÄLLIGA LÖSNINGAR

Ses som en brygga till en bättre situation, bistånd till boende eller nödbistånd

SOCIALA GENOMGÅNGSKONTRAKT

- Används i alla kommunerna
- Tidsbegränsat kontrakt där kommunen står som mellanhand eller direkt äger bostaden
- Efter hyrestidens slut förväntas hushållet flytta
- Ofta lägenheter som återanvänds för nya behovande

BOENDECOACHING

- Används i de fyra större kommunerna
 - Tillfälligt bidrag till tak över huvudet
 - Hjälper att söka bostad
 - Strukturellt hemlösa
 - ”Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun”
-

ANSVARSTOLKNINGEN

DE FYRA STÖRRE

- Tre kommuner har gjort stora insatser, men alltför stor uppgift?
- Ökande medvetenhet om begreppen socialt och strukturellt hemlösa samt skillnaden i kommunalt ansvar
- Tolkningen smalnar av i flera kommuner, andra överväger detta
- Olika former av ”boendecoaching” för de som inte får bistånd till boende i de fyra större kommunerna
- En kommun med en tydlig strategi, fler i den riktningen?

DE TVÅ MINDRE

- I relativt tillgängliga bostadsmarknader blir behovet av bostadslösningar mindre – fokus på de traditionella målgrupperna
- En lättillgänglig bostadsmarknad kan dock leda till högre belastning på andra kommunala funktioner (ett tydligt arv också i en del av de större kommunerna)

”AKTIV MEDVERKAN TILL BOSÄTTNING I ANNAN KOMMUN”

- Fyra varianter:
 - 1) Det upprättas ett samarbete med en mottagande kommun, där den kommun som tar emot hushållet gör detta utifrån perspektivet att det på sikt bidrar till kommunens utveckling. När det gäller nyanlända kan också statliga stöd under etableringsperioden spela in.
 - 2) Kommunen uppmanar brukarna att söka bostad i ett större geografiskt område eller hela landet utan att ge något direkt stöd i sökandet.
 - 3) Kommunen uppmanar brukarna att söka bostad i ett större geografiskt område eller hela landet och ger ett direkt stöd i sökandet i form av så kallad boendecoaching, exempelvis genom att visa hur brukare kan ställa sig i kö till bostadsförmedlingar och kontakta olika fastighetsägare.
 - 4) Kommunen uppmanar brukarna att söka bostad i hela landet och ger ett aktivt stöd i sökandet genom så kallad boendecoaching. Därtill kartlägger kommunen orter utanför den egna kommunen där det finns vakanser och kontaktar fastighetsägare för att om möjligt förmedla kontakt mellan sökande och fastighetsägare. Kontakter mellan den avlämnande och den mottagande kommunen sker oftast endast sporadiskt eller inte alls.
- Stadskontoret 2020, Social dumpning?, ”Aktiv medverkan...”, samverkan

LÅNGSIKTIGA STRATEGIER

- Samarbete mellan kommunala bostadsbolag, fastighetsförvaltning och socialförvaltning, i viss utsträckning även strategiska funktioner och stadsbyggnadsförvaltningar
- Inga tydliga samlade grepp för hur arbetet långsiktigt ska leda till en annan situation-fokus på att lösa här och nu
- Analys- komplext, föränderligt
- Politiskt känsligt att ta ställning?
- Socialförvaltningen inte rätt instans för strukturellt hemlösa
- Är det kommunens uppgift att assistera dem?
- Om nej, vilka konsekvenser får det för andra kommunala uppgifter?
- Om ja, hur ska den assistansen i så fall se ut och vilken del av kommunen ska ha ansvaret?

EN SOCIALT HÅLLBAR BOSTADSFÖRSÖRJNING

- Statlig utredning klar i nov 2021
- Blandning av generella och riktade åtgärder, ska titta särskilt på gruppen ”strukturellt hemlösa”
- Kommer staten att ”kliva in”?

Utredningens innehåll:

- Hyresgarantier
- Bostadsförmedlingar och förturssystem
- Allmännyttan
- Offentligt ägd mark
- Kommunala bostadsbidrag
- Kommunala stöd för att köpa samt villkor
- Ansvarsfördelning stat-kommun

TACK FÖR ATT NI LYSSNADE!

- Studien kommer att publiceras inom de närmaste veckorna och kommer då att finnas på min hemsida [KTH | Anna Granath Hansson](#).